

יוסי ביילין על "סופה של ידידות מופלאה"

רומן צרפתי

גדי היימן סוקר בספרו את יחסי ישראל-צרפת בשנות ה-50 וה-60 ■ הוא שופך אור על האישים שעיצבו את התקופה - אך למרות עומק המחקר, לא מציע תובנות היסטוריות

יכול להתגבר על אהבתו האמיתית אלינו, ריכך מתחים וגישר על פערים.

הלאמת תעלת סואץ על ידי נאצר ב-1956 הובילה לשינוף הפעולה המדהים למדי בין צרפת, בריטניה וישראל במבצע סואץ; היתה תקי וזה שלאחר תבוסתו יוחלף נאצר במנהיג פרגי מטי יותר, אך זה לא קרה. ככל שהורעו היחסים עם מצרים, כך הוטבו היחסים עם ישראל. הברית הלא כתובה בין ישראל לצרפת התהדרקה בשנים 1955-1957, ודה גול, שהגיע לשלטון שנה מאוחר יותר, חיזק קשרי מודיעין והגביר את הספקת הציוד הצבאי. כשיצאה ישראל למלחמת ששת הימים, היו לחיל האוויר 354 מטוסים; 300 מהם נרכשו בצרפת. דה גול לא אהב מחוות פומביות (לפחות לא כלי פינו) ולא נתן לאיש משריו לבקר בישראל, למרות הניסיונות החוזרים שלנו להזמין. לאחר תום מלחמת אלג'יריה, ב-1962, החל במדיניות שהייתה מוכנה "דואלית". הוא חיזר אחר מצרים, אך התעקש שעניין היחסים בין צרפת לישראל לא יועלה מול הערבים. הוא טען שמדינות ערב מונחהות באופן אמציונלי, וכי ישראל היא מדינה מודרנית ורציונלית ולכן לא זקוקה למחוות מיותרות. ישראל השלימה עם כך.

אלא שכפי שמתאר הספר, לא היה אפשר להמדין במדיניות זו לאורך זמן. העימותים בין ישראל לסוריה היקשו על צרפת להמשיך לאחוז את המקל בשני קצותיו, ודה גול החל להתרחק מישראל. הדבר התבטא הן בהצבעותיה של צרפת באו"ם, והן בהחלטה להטיל אמברגו נשק על ישראל ערב מלחמת ששת הימים.

הרוקטורט המעובד (בהצלחה) לספר לא מציע מהפך ביחס לדה גול או לצרפת בשנים של מלחמת אלג'יריה ומעט אחריה, בהקשר הישראלי; אך הוא בהחלט מאיר כמה נקודות באור חדש, ויעניין את מי שרוצה להבין טוב יותר מה קרה בשנות הרומן הסוער, שהסתיים בטריקת דלת. הסיפור האישי-היסטורי מקורי ומעניין יותר מן התובנה המדעית המרכזית של הספר. היכולת לטוות רשת קשרים אישיים בין ישראלים שגמדי גמו צרפתית לבין צרפתים בוגרי מלחמת העולם השנייה מפתיעה ומרתקת, ואומרת - ולא בפעם הראשונה - שהכל מאוד אישי. ■

סופה של ידידות מופלאה / גדי היימן
מאגנס, 258 עמ'

צילום: אי.בי.אי

משמעות חדשה לפרק מכריע בתולדותינו. ירושלים מוארת בצבעי הדגל הצרפתי, השבוע

מאוד את יכולת עמידתה אל מול אויביה. בתמורה זכה להערצתו של בן-גוריון, ואילו חלק ממנהיגי ישראל הסתובבו במסדרונות השלטון בפאריס כאילו היתה זו ירושלים, בעיקר שמעון פרס.

עד שנת 1953 נרשמו חיכוכים לא מעטים בין ישראל לצרפת על רקע התייחסות ישראל למיסיון הצרפתי, נכונות צרפת לתמוך ברעיון נאמנות של האו"ם בארץ ישראל (לאחר שתמכה בעצמאותנו), פעילותה בלבנון ועוד. אבל כל זה הסתיים עם מינויו של השגריר פייר ז'ילבר האגרי, שלא היה

סייעה לארגון המורדים - כשישראל עמדה, כמוכן, בצד השני. ישראל שיכנעה את דה גול כי תוכל להיות גורם אנטי-סובייטי במזרח התיכון, ועל רקע זה שמחה צרפת לשתף פעולה עם בן-גוריון ועם גולדה מאיר בחדיירה הישראלית לאפריקה ובניסיון לבלום את החדיירה הסובייטית. תעשיית הנשק הצרפתית ראתה בישראל מקור לרכש ושדה ניסוי, והציבור הצרפתי, על רוב מפלגותיו, ראה בה ירידה נאמנה. דה גול נחשב נץ מדיני-ביטחוני. כך, למשל, הוא מצוטט בספר כמי שאמר למנחם בגין לאחר מלחמת סיני כי אסור לישראל לוותר על עזה, והוא העריך

יחסים המיוחדים עם צרפת בשנות ה-50 וה-60 הם פרק חשוב בתולדות ישראל. השבוע, אחרי מתקפת הטרור הקטלנית בפאריס, הואר אותו פרק במשמעות חדשה. יש בו רומנטיקה ("ירח דבש", שבו דיברנו על ידידות ועל ערכים משותפים ופירגנו זה לזה אפילו באפריקה), לא מעט ביטחון (במשך תקופה ארוכה היתה צרפת המדינה היחידה שהסכימה לספק נשק לישראל; היא גם סייעה בהקמת הכור ברימונה, כוכבים שארל דה גול, שר החוץ שלו קוב דה מירוויל, דוד בן-גוריון וסגן שר הביטחון שמעון פרס), דם רע (דבריו הקשים של דה גול על העם היהודי בנובמבר 1967: "יש החוששים כי היהודים... יחליפו - לאחר שיתכנסו במקום שבו ידעו את גדולתם בעבר - את משאלתם בת תשע עשרה מאות השנים בשאפתנות משולהבת וביצר כי בוש") וסוף עצוב של פרידה.

ההסבר המקובל לתפנית שחלה ביחסה של צרפת לישראל הוא שבמהלך מלחמת אלג'יריה (1954-1962) היה לשתי המדינות אינטרס משותף. לאחר המלחמה כבר לא היה בנו צורך, וצירפת של נאצר על פני הקשר עם ישראל של בן-גוריון ואשכול. גדי היימן, שהפך את הרוקטורט שלו לספר קריא בהחלט, טוען כי רצון דה גול להתקרב לבריה"מ - כדי להחזיר את עטרת צרפת ליושנה ולהפוך למעצמה המשפיעה בעולם - הוא שגורם להתרחקותו מאיתנו. דה גול שאף להחזיר את צרפת למעמד מעצמת-על ולהרחיק את ארה"ב מאירופה. כיוון שבמצע שנות ה-60 חלה הפריחה במלחמה הקרה, הירשה לעצמו תפנית גדולה והתקרב לבריה"מ כדי לממש את חזונו זה, תוך כדי שהוא מושך את כוחותיו הצבאיים מנאט"ו. הוא ביקש לפעול עם בריה"מ במזרח התיכון, שיפר את קשריו עם מצרים, והעימות הישראלי-לימצרי היה עלול לטרפד את יומרותיו. לדעת המחבר, דה גול לא סלח לישראל על שניפצה את חלומה, ולכן היפנה לה עורף כשחשה כי חרב מונחת על צווארה.

השותפות בין ישראל לצרפת התקיימה בתקופת הרפובליקה הרביעית. לדעת היימן, אלה היו יחסים שהתבססו על הדדיות. כשהגיע דה גול לשלטון הוא המשיך בידידות, אך שינה את אופייה: לאורך תקופת שלטונו הוא קיים אותה במסגרת יחסי פטרו-קליינט ודרש מישראל לפי עול בתחומים שונים בהתאם לאינטרס הצרפתי. ברור שהמלחמה באלג'יריה מילאה תפקיד מרכזי ביחסים בין שתי המדינות. נאצר עודד את פעילות הארגון לשחרור אלג'יריה מהשלטון הצרפתי (FLN) והעניק לו את חסותו, ובריה"מ